

dekk
D66
1984
17

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

=====

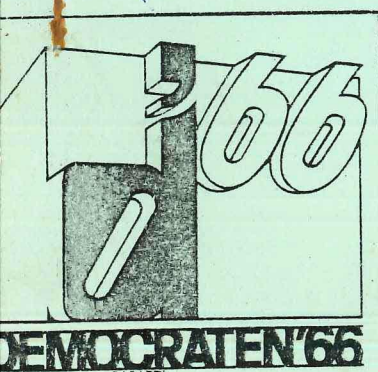
D'66-PRIORITEITEN VOOR DE TOEKOMST

= een actieplan voor de komende =
= jaren =

door: MAARTEN ENGWIRDA, fractie-
leider D'66 Tweede Kamer

april 1984

=====

I N H O U D
=====

Het hoe en waarom van een actieplan ..... pag. 1

Ontwikkelingen in de samenleving..... pag. 4

De D'66-prioriteiten voor de komende jaren..... pag. 7

- herverdeling van betaald werk
- gelijke rechten voor mannen en vrouwen
- economisch herstel
- bevordering van werkgelegenheidsprojecten
- de positie van kinderen en jongeren
- het natuurlijk milieu
- bevestiging van kernwapens in Oost en West
- nieuwe impulsen voor Europese samenwerking

De D'66-visie op de samenleving..... pag. 12

Een consequente decentralisatie..... pag. 13

Een bewuste deregulering..... pag. 13

Een betere contrôle op het kabinetsbeleid..... pag. 14

=====
's-Gravenhage, april 1984
Afdeling Voorlichting Tweede Kamerfractie Democraten '66
=====

AANZET TOT EEN ACTIEPLAN VAN D'66 VOOR DE KOMENDE JAREN

Het hoe en waarom van een actieplan

Dit stuk is geschreven vanuit de overtuiging, dat D'66 de samenleving aanzienlijk meer te bieden heeft dan de opiniepeilingen momenteel aangeven.

In de eerste plaats onze ideeën.

D'66 is een ideeënpartij. Dat is de afgelopen jaren wel duidelijk geworden. Op vele terreinen heeft de partij in haar bestaan het voortouw genomen bij actuele en in de toekomst te voorziene politieke problemen en het innemen van standpunten daarover.

Dit gebeurde o.a. op de volgende terreinen: de noodzaak van staatsrechtelijke vernieuwingen, met name via de rechtstreekse verkiezing van de minister-president en van burgemeesters; de milieu- en energieproblematiek; de noodzaak van industriële vernieuwing; de pensioenproblematiek, resp. pensioenbreuk; groot onderhoud van woningen (bestrijding verkrotting); terugploegen van uitkeringsgelden voor werkgelegenheidsprojecten in de bouw; beperking verlies van goedkope huurwoningen door woningsplitsing; overheidsaankoopbeleid; bevordering van deeltijdarbeid; en als onderdeel van het door D'66 voorgestane toekomstgerichte emancipatiebeleid de consequente individualisering in de sociale en fiscale wetgeving.

Veel van onze ideeën zijn intussen overgenomen of gedeeltelijk overgenomen. Waar dit niet gebeurde, blijken de problemen vaak alleen nog maar groter te zijn geworden.

Zo geeft het rapport van de Staatscommissie-Biesheuvel aan dat de kiezers in het huidige bestel geen werkelijke invloed kunnen uitoefenen op de kabinetsformatie. Vanwege de vermeende politieke onhaalbaarheid van o.a. het D'66-voorstel tot rechtstreekse verkiezing van de minister-president volstaat deze staatscommissie vervolgens met de aanbeveling van het lapmiddel van de door de Tweede Kamer gekozen kabinetsformateur.

In de eerste plaats het enthousiasme.

De D'66-leden zijn de partij, ondanks de forse verkiezingsnederlaag van september 1982, in meerderheid trouw gebleven. Onder erkenning van het feit dat er in de periode 1981-1982 fouten zijn gemaakt, zien zij in dat de ideeën van D'66 in de korte periode van regeringsverantwoordelijkheid nauwelijks tot uitvoering konden worden gebracht door de voortijdige val van het kabinet Van Agt-Den Uyl-Terlouw. Bovendien wijzen zij er op dat in het korte bestaan van dat kabinet toch aanzetten zijn gegeven die typisch van onze partij waren (stopzetten dumpen kernafval in zee, instelling werkgroep technologiebeleid, enz.). En natuurlijk de voorjaarsnota 1982, die voor bijna 100% overeen kwam met eerdere D'66-voorstellen in de Tweede Kamer en het kabinet. De nota dus, die voor de PvdA reden was om uit het kabinet te stappen en vervolgens een verkiezingsprogramma op te stellen waarin die nota met terugwerkende kracht alsnog geaccepteerd werd !

Een verder bewijs van het enthousiasme binnen de partij vormt ook de recente oprichting van de zelfstandige jongerenorganisatie, de Jonge Democraten.

Er is eigenlijk maar één probleem dat de D'66-leden dwars zit: hoe overtuigen we de kiezers van ons gelijk. Hoe maken we D'66 opnieuw herkenbaar voor de kiezers, resp. hoe vergroten we die herkenbaarheid. Daarover zijn in de partij de afgelopen anderhalf jaar vele discussies gevoerd. Discussies, die gingen over vragen als: wat zijn de oorzaken van de verkiezingsnederlaag in 1982 en wat is de identiteit van D'66.

Die discussies hebben het doel, waarop zij gericht waren, namelijk vergroting van de herkenbaarheid van D'66 tegenover de kiezers, niet of onvoldoende bereikt. Integendeel: de fractie heeft eerder de indruk dat de herkenbaarheid van D'66 daarmee niet gediend is geweest, omdat die discussies tegenover de buitenwereld eerder een defensieve en naar binnen gerichte indruk maakten.

De kracht van D'66 heeft daarentegen altijd gelegen in het gericht zijn op de problemen van de samenleving en het aandragen van passende, creatieve en toekomstgerichte oplossingen voor die problemen. Daar moeten wij ons van bewust zijn. Dat is de sleutel om uit het electorale dal weer omhoog te komen.

Tegen die achtergrond heeft de Tweede Kamerfractie enkele weken geleden in overleg met de Eerste Kamerfractie en het Hoofdbestuur besloten om in de komende maanden een groot aantal activiteiten te ontwikkelen, die er op gericht zijn de herkenbaarheid van D'66 tegenover de kiezers te vergroten. De eerste initiatieven die in dit kader genomen zijn, zijn intussen al naar buiten gebracht: de aankondiging van een initiatief-wetsontwerp over de euthanasie; en het rapport over een Europees gecoördineerd stimuleringsbeleid. Er zullen de komende maanden nog vele andere activiteiten volgen.

Dit stuk probeert de groene draad aan te geven binnen het Actieplan van D'66 voor de komende jaren. Het vormt daartoe slechts een aanzet, zoals de titel al aangeeft. Het probeert vooral om een proces op gang te brengen, die de gedachtenvorming binnen onze partij verder zal stimuleren.

Tenslotte nog dit: bij een actieplan voor de komende jaren behoort natuurlijk ook een partij-politieke strategie. Daarop wordt in dit stuk maar zeer terloops ingegaan. Vandaar dat ik er behoefte aan heb hier nog eens even nadrukkelijk te stellen dat zo'n strategie naar mijn mening tweezijdig van aard zal moeten zijn. Enerzijds zullen wij moeten aangeven op welke punten het D'66-beleid afwijkt van het kabinetsbeleid, zoals gedragen door CDA en VVD. Anderzijds zullen wij evenzeer moeten aangeven, waar de verschillen liggen tussen PvdA als grootste oppositiepartij en D'66. Zeker nu de PvdA een redelijke oppositie tracht te voeren en regelmatig onze ideeën zonder bronvermelding overneemt, is dit laatste van groot belang.

Ontwikkelingen in de samenleving

Wie via een actieplan de ontwikkelingen in de samenleving wil beïnvloeden, dient te weten wat er in die samenleving aan de hand is. De fractie wil hier de belangrijkste ontwikkelingen signaleren:

Negatieve ontwikkelingen

- Het streven naar grootschaligheid heeft verstikkend gewerkt op de ruimte voor persoonlijke en maatschappelijke initiatieven. Veel creativiteit blijft daardoor onbenut. Onvoldoende betrokkenheid bij eigen werk, eigen leefomgeving en openbaar bestuur vervreemdt zeer velen van de samenleving. De verzorgingsmaatschappij met al haar bureaucratie biedt het tegendeel van waarvoor zij was bedoeld: onzekerheid, onverschilligheid en niet in de laatste plaats onveiligheid in plaats van zekerheid en veiligheid en (mede)menselijkheid.
- Als gevolg van wat zojuist is gesignaleerd, is het egoïsme zeer sterk toegenomen, en dat geldt voor zowel individuen als voor groepen: men voelt zich weinig of niet betrokken bij de samenleving, maar wil er wel van profiteren. Belastingfraude, oneigenlijke claims op de sociale verzekeringen en het deelnemen aan het zwartgeldcircuit zijn daarvan de belangrijkste verschijningsvormen. Groepen willen steeds meer beslag leggen op gemeenschapsgelden. Dat leidt dan weer tot een nog altijd toenemende polarisatie: werkgevers en werknemers in het bedrijfsleven, ambtenaren en werknemers in het bedrijfsleven, werkenden en niet-werkenden, autochtonen en allochtonen staan tegenover elkaar en veroorzaken aldus een nog verdere verstarring.
- De bestuurbaarheid is door dit alles ernstig geschaad, maar niet alleen door de zojuist geschetste ontwikkelingen. De politiek heeft op deze ontwikkelingen geen greep kunnen krijgen. Kabinetten en partijen hebben jarenlang beloofd, dat de werkloosheid zou worden teruggedrongen, de overheidsbestedingen beteugeld zouden worden, de rol van de kernwapens zou worden teruggedrongen. Daar is niets van terecht gekomen, en daardoor is afbreuk gedaan aan de geloofwaardigheid van het bestuur in het algemeen en die van de politieke partijen in het bijzonder.
- In de beeldvorming over de werkelijke oorzaken van de problemen is een versimpeling opgetreden. Zo geldt voor de VVD vooral de Staat als zondebok. In de visie van de VVD zijn de problemen te wijten aan het uit de hand lopen van de overheidsuitgaven, waaronder met name de uitgaven van de sociale zekerheid.

Het daarop passende recept is: via bezuinigingen en dan met name op de sociale uitkeringen kan de crisis worden opgelost.

De diagnose van de PvdA vormt daarvan het spiegelbeeld. Niet de Staat, maar de vrije marktkrachten en dan vooral de werkgevers gelden als zondebok. Om uit de crisis te komen, is volgens de socialisten juist een uitbreiding van de bevoegdheden van de Staat vereist, o.a. via het maken van arbeidsplaatsenplannen. De regelgeving van de Staat moet ook op andere terreinen worden uitgebreid: de steun voor de extra belasting op tweeverdieners vormt daarvan een goed voorbeeld. Door de versimpeling is de oplossing van de huidige crisis geen stap dichterbij gekomen. Integendeel: de problemen zijn daardoor alleen nog maar vergroot. De polarisatie tussen de verschillende bevolkingsgroepen is daardoor verscherpt, waardoor de verstarring van de samenleving nog weer verder is toegenomen.

De meest recente, en tegelijk meest gevaarlijke uitingsvorm van het simplisme in de politiek is het aanwijzen van de in ons land verblijvende buitenlanders als zondebokken voor onze crisis. Dit denken, zoals dit door de Centruumpartij en anderen wordt verkondigd, vormt een rechtstreekse bedreiging van onze democratie, omdat het vreemdelingenhaat en racisme kweekt en aanwakkert. Het recept van deze vorm van simplisme, namelijk alle buitenlanders het land uit, is even dom als kortzichtig. Het gevaar ervan moet daarom niet minder onderschat worden, omdat het een vruchtbare voedingsbodem vindt in de gevoelens van frustratie, onzekerheid en onveiligheid, die door de verstarde samenleving zijn ontstaan.

- De situatie van kinderen en jongeren is in het laatste decennium bepaald slechter geworden. Zij groeien op in een verstarde, zelfzuchtige samenleving, die weinig oog heeft voor hun belangen, nu en in de toekomst. De generatie waaraan zij hun toekomstperspectief en te vormen identiteit moeten ontlenen kan haar voorbeeldrol maar zeer ten dele vervullen. Moedeloosheid en machteloosheid bij ouders en verzorgers kweekt gevoelens van onmacht en onzekerheid bij kinderen en jongeren. De slechte sociaal-economische situatie, een grote werkloosheid, grote milieubedreiging, en een veiligheidssysteem dat niet op wederzijds respect en vertrouwen, maar op afschrikking is gebaseerd, vormen niet het ideale opvoedingsklimaat voor de jeugd die binnenkort de samenleving moet dragen.

Positieve ontwikkelingen

- Er zijn in de samenleving echter ook positieve ontwikkelingen te bespeuren. Als reactie op de institutionele verstarring zijn er in de afgelopen jaren in toenemende mate toch weer persoonlijke en maatschappelijke initiatieven van de grond gekomen. De animo om dwars tegen de institutionele verstarring in een eigen bedrijf te beginnen, is sterk gegroeid. Ik denk hierbij aan de normale starters, maar ook aan de milieuvriendelijke bedrijven en aan projecten, opgezet en uitgevoerd door werklozen. Ook gaan steeds meer vrouwen zich bundelen in hun verzet tegen de bezuinigingen die negatieve effecten hebben op emancipatoire ontwikkelingen in de samenleving.

  - Als gevolg van de sterk toegenomen werkloosheid is ook het bewustzijn gegroeid van de noodzaak van een fundamentele herbezinning op het begrip arbeid. Daarbij staat voor D'66 de mogelijkheid tot optimale individuele ontplooiing voorop. Met name de sleutelrol die in dat verband momenteel nog aan betaalde arbeid in de traditionele zin (40 uur per week) wordt toegekend, zal moeten veranderen. De meest acute noodzaak voor die verandering is een steeds reëlere dreiging van een klassen-maatschappij met het wél of niet hebben van een baan als scheidslijn. Nú al is de kloof tussen zogenaamd actieven/niet-actieven schadelijk groot, voor de toekomst valt bij ongewijzigd beleid voor nog veel scherpere tegenstellingen te vrezen.

  - Het nieuwe probleemveld van de informatiemaatschappij heeft uiterst aantrekkelijke kanten. Men denke slechts aan de enorme mogelijkheden voor een rechtvaardiger verdeling van kennis, en daardoor van kansen op volwaardige deelname aan de samenleving. Talloze ingewikkelde besluitvormingsprocessen kunnen voor veel meer mensen doorzichtig en toegankelijk worden; monopolies op het gebied van feitelijke informatie kunnen doorbroken worden. Aan vele zijden liggen hier kansen voor de open, gedemocratiseerde samenleving die D'66 al bijna 20 jaar nastreeft.
-
- Aan de andere kant ziet D'66 ook op dit gebied bij ongewijzigd (of liever: het geheel uitblijven van) beleid een ingrijpende ongelijkheid in ontplooiingskansen ontstaan tussen burgers die wél en burgers die niet met de nieuwe technologie kunnen omgaan. Die tweedeling van de maatschappij heeft nog veel ernstiger gevolgen dan de deling tussen baanhebbenden en baanlozen.
- Het is duidelijk dat deze ontwikkelingen in de samenleving, de negatieve, maar vooral de positieve, belangrijke aanknopingspunten bieden voor de verdere uitwerking van het D'66-Actieplan.

De prioriteiten van D'66 voor de komende jaren

De hoofdpoging voor D'66 in de komende jaren is om op de zojuist geschetste ontwikkelingen passende antwoorden te bieden. Daartoe zijn fundamentele hervormingen vereist, die erop gericht moeten zijn de institutionele verstarring te doorbreken en de ruimte voor persoonlijke en maatschappelijke initiatieven sterk te vergroten.

Bescherming en versterking van de democratie is daartoe een eerste vereiste, en het is dan ook niet voor niets dat juist die bescherming en versterking door D'66 in de komende jaren als hoofddoelstelling dienen te worden nagestreefd. Verderop in deze notitie zal ik in een viertal punten aangeven wat de belangrijkste bijdragen zijn aan een aanzet tot een D'66-visie voor een samenleving op menselijke maat. Maar om te voorkomen, dat de indruk wordt gewekt dat D'66 een typische 'procedure partij' zou zijn, volgt nu eerst een opsomming van beleidsprioriteiten die richtinggevend zouden moeten zijn voor het politieke handelen van D'66 in de komende jaren. In zeker opzicht zou men van een tweesporenbeleid kunnen spreken: bescherming en versterking van de democratie enerzijds en tegelijk verwezenlijking van hetgeen hieronder aan prioriteiten wordt gesteld. Deze prioriteiten zijn allen van groot belang. Zij dienen daarom als nevengeschied te worden beschouwd.

- Herverdeling van betaald werk over de hele linie. Uitgaande van de wenselijkheid van een veel verdere verkorting van de werkweek op langere termijn zal in 1986 een arbeidsduurverkorting van tenminste 10% moeten zijn bereikt. De overheid zal daarbij als grootste werkgever het voortouw moeten nemen door met de ambtenarenbonden meerjarige afspraken te maken, gericht op invoering van een 36-urige werkweek in 1986. Het tussen werkgevers en werknemers gesloten akkoord van november 1982 zal moeten worden aangevuld, resp. geïntensiveerd om ook in het bedrijfsleven dit doel te bereiken. De concrete invulling daarvan dient echter decentraal te gebeuren op het niveau van bedrijfstakken en bedrijven. Bij deze arbeidsduurverkorting zullen de volgende randvoorwaarden moeten gelden: geen verhoging van de arbeidskosten en handhaving resp. vergroting van de bedrijfstijd, resp. de openingstijden. Ter stimulering van dit proces van arbeidsduurverkorting zal de loon- en inkomstenbelasting moeten worden verlaagd om de koopkracht en de binnenlandse bestedingen zo goed mogelijk op peil te houden.

- Gelijke rechten voor mannen en vrouwen via o.a. individualisering van de belastingheffing en de sociale zekerheid

De Wet tweeverdieners dient in zijn huidige vorm met zijn remmende werking op de arbeidsmarktdeelneming van vrouwen en zijn privacy-aantastende uitvoeringsproblemen zo snel mogelijk te worden afgeschaft.

Daarnaast wijst de D'66-fractie de verwerpelijke neiging van de CDA/VVD-coalitie af om uit bezuinigingsoverwegingen wel te individualiseren aan de premiekant en de geldkostende gelijkberechtiging aan de uitkeringskant uit of af te stellen. Daarbij is het met name het CDA, dat in toenemende mate het stempel van het traditionele gezinsdenken op het regeringsbeleid drukt. Een beleid, dat de arbeidsmarktdeelneming van vrouwen steeds verder ontmoedigt (Tweeverdienerswet) en gelijke rechten op het gebied van sociale en fiscale wetgeving alleen toelaat, voorzover ze geen geld kosten.

Als alternatief voor dit verkeerde beleid bepleiten wij een vergaande individualisering van de sociale zekerheidswetgeving. Een nadere uitwerking van onze voorstellen op dit punt is in een vergevorderd stadium van voorbereiding.

Andere maatregelen, die de D'66-fractie in het kader van het emancipatiebeleid noodzakelijk vindt, zijn de bevordering van arbeidsduurverkortingen en deeltijdarbeid (met opheffing van de ongerechtvaardigde verschillen in rechtspositie tussen voltijd- en deeltijdwerkers), alsmede het voorzien in behoeften aan kinderopvang en ouderschapsverlof.

- Economisch herstel via vernieuwing en versterking van de industrie

Het eindrapport van de door minister Terlouw ingestelde werkgroep-Zegveld inzake het technologiebeleid vormt een bevestiging van de jarenlange pleidooien van D'66 voor industriële vernieuwing.

Samen met de rapporten van de commissie-Wagner (ingesteld naar aanleiding van een D'66-motie) biedt dit rapport bovendien een eerste concrete invulling van het beleid gericht op industriële vernieuwing.

Het feit dat deze voorstellen ontwikkeld zijn door externe commissies en niet door het departement van Economische Zaken toont intussen aan hoe erg het met de verstarring van de samenleving en met name van het overheidsbeleid gesteld is.

De D'66-fractie vindt, dat het nu de hoogste tijd is om het herindustrialisatie- en technologiebeleid, zoals voorgesteld door de commissie-Wagner en de werkgroep-Zegveld verder te ontwikkelen en in praktijk

te brengen. Veel waarde moet worden toegekend aan de aanbeveling om het bedrijfsleven bij de verdere ontwikkeling van dit beleid nadrukkelijk te betrekken via het stimuleren van de totstandkoming van samenwerkingsverbanden op deelgebieden tussen bedrijven, overheid en onderzoekswereld. Daarbij zou vooral ingespeeld moeten worden op de nieuwe mogelijkheden van de informatiemaatschappij. Daarbij zou bovendien bewust moeten worden aangesloten op de kansen, die er voor het Nederlandse bedrijfsleven liggen in de sfeer van de milieu- en energieproblematiek: ontwikkeling van nieuwe technieken voor bodemsanering; woningisolatie; produktie van milieuvriendelijke bestrijdingsmiddelen, enz.

- Het bevorderen van werkgelegenheidsprojecten, die gedeeltelijk gefinancierd worden via bespaarde uitkeringsgelden en extra belastinggelden.

Hierbij gelden in tegenstelling tot werken met behoud van uitkering, normale arbeidsvoorwaarden. Het zogenaamde terugploegen van uitkeringen ter financiering van dergelijke projecten in de sfeer van groot onderhoud van woningen, monumentenzorg en restauratie zou op nog ruimere schaal moeten gebeuren. Daarbij dient naar onze mening niet alleen uitgegaan te worden van bespaarde uitkeringsgelden, maar ook van extra belastinggelden, die uit dergelijke projecten zullen voortvloeien. In totaal kan op deze wijze naar schatting een extra bedrag van vele honderden miljoenen guldens per jaar voor dergelijke nieuwe arbeidsprojecten worden besteed zonder dat dit hoeft te leiden tot verhoging van het financieringstekort, resp. de tekorten van de sociale fondsen. Tevens zal moeten worden nagegaan of toepassing van dit terugploegen ook in andere maatschappelijke sectoren - buiten de bouw - verantwoord is.

- Verbetering van de positie van kinderen en jongeren in de maatschappij
Een complex van factoren, zoals geschetst op pagina 5, geeft de jeugd een ongelukkige startpositie, meer bepaald door negatieve dan door positieve elementen. Wij zijn van mening dat het van het grootste belang is dat hierin een keer ten goede komt. In de eerste plaats kan dit worden nagestreefd door nog sterker dan in het verleden voorrang te geven aan lange termijn politiek boven korte termijn politiek. Immers, lange termijnpolitiek is per definitie gericht op de belangen van de komende generatie(s). Dat betekent b.v. reeds thans in belangrijke mate investeren in duurzame vormen van energie, zoals wind en zon, ook als dit in economisch opzicht nog niet erg aantrekkelijk is. Maar evenzeer wijzen wij op het belang van goed onderwijs, een betaalbaar systeem van openbaar vervoer, een veiliger verkeerssysteem en een kwalitatief goed milieu. Juist in het belang van jongeren zullen wij aan deze onderwerpen een hoge prioriteit geven.

- Bescherming en verbetering van het- natuurlijk milieu

Steeds duidelijker wordt dat de afgelopen jaren een onverantwoord grote aanslag op het natuurlijk milieu in ons land is gepleegd. De komende jaren zullen moeten worden benut voor een veel drastischer aanpak van de meest bedreigende milieuproblemen. Daarbij denk ik met name aan:

- de noodzaak van instandhouding van de Waddenzee en het Markermeer
- de aanwezigheid van niet-afbreekbare, giftige stoffen in het milieu, zoals PCB's en persistente bestrijdingsmiddelen. Een verbod tot productie en gebruik van deze stoffen moet worden gerealiseerd.
- de zure depositie (zure regen). Energiebesparing zal bij de oplossing van dit probleem een belangrijke rol kunnen en moeten spelen. Daarom: woningisolatie, bevordering van warmte-kracht-koppeling en ontwikkeling van duurzame energiebronnen. De bouw van enkele waterkrachtcentrales in de grote rivieren is technisch en economisch mogelijk, en moet zo snel mogelijk ter hand worden genomen.
- bij kolen- en oliegestookte elektriciteitscentrales moet volledige rookgasontzwaveling plaatsvinden.
- de financiering van de bodemsanering moet worden verzekerd, opdat de saneringsoperatie in een redelijk kort tijdsbestek wordt uitgevoerd. Bij de bodemsanering moeten de bewoners nauw worden betrokken.
- het beheer en waar nodig de aankoop van waardevolle natuurterreinen moet financieel worden veilig gesteld.

-
- Bevriezing van de kernwapens in Oost en West als eerste stap op weg naar een aanzienlijke vermindering van bestaande kernwapenarsenalen.
- Voor de middellange afstandswapens betekent dit dat de plaatsing van nieuwe kernwapens in West-Europa moet worden voorkomen, resp. ongedaan gemaakt in ruil voor een drastische vermindering van het aantal Russische SS-20's. Deze zogenaamde nul-plus oplossing biedt de enige reële optie om Europa veiliger te maken langs de weg van de tweezijdige ontwapening. De oplossingen die door de andere politieke partijen worden voorgestaan zijn heilloos. Het slaafs uitvoeren van het NAVO-dubbelbesluit, zoals de VVD dat wil, zal slechts leiden tot een verdere kernwapenwedloop in Europa. Maar ook het absolute nee van de PvdA leidt tot niets, behalve dat er wellicht in Nederland niet wordt geplaatst. Het zal de andere landen in West- en Oost-Europa niet weerhouden om wel met hun plaatsingsplannen door te gaan. Over het CDA kunnen we in dit verband kort zijn: geen ja, geen nee, geen uitstel, en geen 48 kruisraketten. Maar wat in godsnaam dan wel ?

D'66 is tegenstander van de plaatsing van nieuwe kernwapens in West- én Oost-Europa. Bij de uitwerking van dat standpunt heeft D'66 zich steeds gericht op het voorkomen van plaatsing door de Navo en aanzienlijke vermindering van de aantallen aan de kant van de Sovjet-Unie. Voor D'66 is dus vooral het totale aantal kernwapens in heel Europa van belang. Dát moet omlaag. De Nederlandse beslissing over al of niet plaatsing moet daar zoveel mogelijk positieve invloed op uitoefenen. In een situatie zonder onderhandelingen tussen Oost en West zal van die invloed niet of nauwelijks sprake zijn. Daarom is D'66 voor uitstel van de Nederlandse beslissing. Als de regering toch een beslissing wil nemen, dan zal D'66 zich, als er niet iets onverwachts gebeurt, tegen plaatsing van kruisraketten in Nederland verzetten.

- Nieuwe impulsen voor de Europese samenwerking

De Europese Gemeenschap is voor Nederland van levensbelang.

Terecht noemt het eindrapport van de werkgroep-Zegveld de verdere liberalisering van de Europese binnenmarkt als één van de belangrijkste voorwaarden voor een succesvol technologiebeleid. Om succesvol te kunnen concurreren tegen Amerikaanse en Japanse bedrijven zullen de Nederlandse en andere Europese bedrijven moeten kunnen beschikken over een thuismarkt van voldoende omvang. Een bundeling van krachten, o.a. op het gebied van onderzoek en ontwikkeling is bovendien vereist om met succes te kunnen penetreren in de groeiemarkten van de toekomst, zoals de informatica-sector, de micro-electronica, de biotechnologie en de robotica. Het zelfde geldt voor het macro-economisch beleid.

De ervaringen in Frankrijk hebben uitgewezen dat een nationaal stimuleringsbeleid in één van de lidstaten tot mislukken gedoemd is.

Een gecoördineerd stimuleringsbeleid op Europese schaal biedt daarentegen zeer reële aspecten om de economieën van de lidstaten uit de huidige recessie te helpen.

Een Europees milieubeleid in aanvulling op en ter versterking van een nationaal milieubeleid is dringend vereist. Alleen op die manier zal het mogelijk zijn het gigantische vraagstuk van de bedreiging van het ecologisch systeem door de zure regen op effectieve wijze aan te pakken.

Een meer verzelfstandigd Europees veiligheidsbeleid binnen het Atlantisch bondgenootschap is tenslotte vereist om beter dan tot dusver rekening te houden met de specifieke veiligheidsbelangen van West-Europa. Een bijkomend voordeel daarvan is bovendien dat de Europese Gemeenschap daarmee de zo broodnodige politieke dimensie krijgt die tot op heden heeft ontbroken.

In het voorgaande ligt het maken van politieke keuzes duidelijk besloten. Die keuzes is D'66 in het verleden nooit uit de weg gegaan. Bovendien is kenmerkend voor D'66 geweest, dat in verschillende periodes van haar bestaan nieuwe prioriteiten zijn gesteld. Afhankelijk van de ontwikkelingen in de samenleving heeft de partij haar prioriteiten steeds bijgesteld. Dat moet nu dus ook weer gebeuren.

De D'66-visie op de samenleving: de noodzaak van hervormingen gericht op bescherming en versterking van de democratie

D'66 is beter dan de andere partijen in staat om oplossingen te bieden voor de problemen van de verstarde samenleving, want onze visie wordt niet vertekend door de bril van verouderde ideologieën. Juist daardoor hebben wij een beter zicht op de toekomst.

Een tweede voordeel: het karakter van D'66 als ideeënpartij.

De omstandigheid dat wij ons, anders dan bijvoorbeeld PvdA en VVD, niet aan bepaalde belangengroepen wensen te binden, stelt juist ons in de gelegenheid oplossingen te bieden voor de problemen waarmee de samenleving als geheel geconfronteerd wordt.

De zojuist genoemde prioriteiten voor de komende jaren staan in rechtstreeks verband met de D'66-visie op de samenleving. In die visie geldt de noodzaak tot bescherming en versterking van de democratie als belangrijkste leidraad voor het vinden van een uitweg uit de verstarde samenleving. Realisering van die prioriteiten zal daaraan een belangrijke bijdrage kunnen leveren. Die prioriteiten zijn immers alle gericht op een vergroting van zekerheid, veiligheid en (mede)menselijkheid, en daardoor tot een veel sterkere betrokkenheid van individuele mensen bij de samenleving. Het kwaad van de verstarde samenleving wordt daarmee bij de wortel aangepakt.

De weg terug naar een dynamische maatschappij op menselijke maat is echter geen gemakkelijke. Daarvoor zijn naast de eerdergenoemde beleidsprioriteiten een aantal fundamentele bestuurlijke hervormingen nodig, die moeten bewerkstelligen dat er weer ruimte komt voor persoonlijke creativiteit en verantwoordelijkheid en voor maatschappelijke initiatieven. Deze hervormingen dienen er op gericht te zijn de persoonlijke betrokkenheid van individuele mensen bij de samenleving weer tot stand te brengen, resp. te vergroten. De belangrijkste hervormingen die fractie van D'66 in dit verband wil bepleiten, zijn:

Een consequente decentralisatie, d.w.z. het verleggen van de besluitvorming naar het niveau dat het dichtst mogelijk staat bij de mensen waar het om gaat. In het algemeen is dit het laagst mogelijke niveau, tenzij kan worden aangetoond dat in het algemeen belang de besluitvorming op een hoger niveau dient te worden gelegd. Voor het openbaar bestuur betekent dit dat de volgende taken volledig naar het gemeentelijk niveau dienen te worden gedecentraliseerd:

- inrichting van het lokale verkeer en vervoer, incl. openbaar vervoer;
- inrichting van het lager- en voortgezet onderwijs met inachtneming van landelijke normen;
- inrichting door de lokale overheid van kunst- en cultuurbeleid, het specifiek welzijnsbeleid, werkgelegenheids- en werklozenbeleid, het algemene huisvestingsbeleid;
- verdere binnengemeentelijke decentralisatie door democratisering van het woningbeheer; en de
- vaststelling van bestemmingsplannen, resp. ruimtelijk ordeningsbeleid.

Om dit mogelijk te maken, zullen de verschillende soorten specifieke- en doeluitkeringen die hiervoor thans worden uitgetrokken, moeten worden omgezet in één totaalbedrag, dat als onderdeel van de algemene uitkering van het Gemeentefonds aan de gemeenten wordt verstrekt.

Een bewuste deregulering. Dit houdt in, dat wordt nagegaan welke regels van de overheid vereenvoudigd, resp. gestroomlijnd kunnen worden.

Op het eerste gezicht lijken daarvoor vooral in aanmerking te komen:

- de belastingwetgeving;
- wetgeving en uitvoeringsorganisatie van de sociale zekerheid;

- het subsidie-instrumentarium voor het bedrijfsleven, en met name de investeringspremieregelingen;
- de winkelsluitingswet; en de
- bouwvoorschriften.

Verder dienen ook de vergunningenprocedures gestroomlijnd te worden, o.a. door invoering van een integrale milieuvergunning.

Het uitbesteden van uitvoerende taken van de overheid aan zelfstandige bestuursorganen. De overheid, en met name de departementen, zijn de afgelopen jaren topzwaar geworden doordat zij behalve met de beleidsvoorbereiding ook nog belast waren met de uitvoering van het beleid. Binnen D'66 is herhaaldelijk gepleit om die uitvoering, waar mogelijk, te delegeren aan zelfstandige bestuursorganen. In het geval van de vernieuwing van de Nederlandse industrie hebben onze pleidooien inmiddels gehoor gevonden via de oprichting van de Maatschappij voor Industriële Projecten. Deze lijn zou moeten worden doorgetrokken door de uitvoering van het beleid gericht op steunverlening aan individuele bedrijven te delegeren aan de Nationale Investeringsbank.

Hervormingen, gericht op een betere controle van het kabinetsbeleid

De polarisatie tussen de verschillende bevolkingsgroepen is het afgelopen jaar sterk toegenomen, omdat het kabinet-Lubbers zowel in de onderhandelingen met werknemers en werkgevers als in de onderhandelingen met de ambtenarencentrales geen duimbreed wenste af te wijken van het regeerakkoord. Omdat de beide regeringsfracties CDA en VVD deze opstelling van het kabinet fiatteerden, is een patstelling ontstaan.

De noodzaak van hervormingen, gericht op een onafhankelijke controle van het kabinetsbeleid door het Parlement is daardoor eens te meer aangetoond. De Eerste Kamerfractie van D'66 werkt momenteel aan voorstellen die hieraan tegemoet komen.

De hier genoemde hervormingen bieden geen blauwdruk van de door D'66 gewenste dynamische samenleving op menselijke maat. Zij vormen naar onze overtuiging echter wel een belangrijke bijdrage om het proces in de richting van zo'n samenleving op gang te brengen. Omdat D'66 vanaf de oprichting als voornaamste doelstelling heeft gestreefd naar een radicale democratisering van de samenleving ligt het bij uitstek op de weg van D'66 deze hervormingen te bepleiten.